

Fortidens spor

- Et undervisningsforløb
til 5. og 6. klasse

Tekst af Martine Lind Krebs

Foto: Grønlandskommissionen/Arktisk Institut

Velkommen!

I 1951 blev 22 grønlandske børn sendt til Danmark som et eksperiment. De blev taget væk fra deres familier og skulle bo hos plejefamilier i Danmark. Mange af dem glemte helt deres grønlandske sprog og kultur, og de fleste kom aldrig til at bo ved deres familier igen.

Hvad eksperimentet gik ud på, er noget af det du skal arbejde med i dette forløb der handler om Grønlands og Danmarks fælles historie. Vi skal også finde ud af hvorfor den danske statsminister sagde undskyld.

Vi håber det bliver rigtig spændende!

Fakta om rigsfællesskabet og Grønland

Grønland er verdens største ø.

Der bor cirka 56.000 indbyggere i Grønland.

Der er 72 større og mindre byer. Alle byer ligger ved kysten, og man skal sejle eller flyve for at komme rundt.

Det meste af Grønland er dækket af Indlandsisen. Fra Indlandsisen brækker stykker af isen af og bliver til isfjelde.

Grønland hører sammen med Danmark og Færøerne i et rigsfællesskab.

Grønland tjener flest penge på fiskeri. Du har sikkert smagt grønlandsk hellefisk eller rejer på et tidspunkt i dit liv.

Grønlænderne taler flere sprog. De fleste taler det (vest)grønlandske sprog som hedder Kalaallisut, nogle taler østgrønlandsk eller nordgrønlandsk. De fleste taler også ret godt dansk.

Foto: Mads Pihl / Visit Greenland

Det grønlandske flag hedder *Erfalasorput*. Det betyder Vores flag.

Den grønlandske nationaldragt bruges fx til konfirmationer, bryllupper og til jul.

Den højeste temperatur målt i Grønland er 25,9 grader og den laveste er under -70 grader.

Når klokken er 12.00 i Danmark, er den 8.00 på Grønlands vestkyst. I Ittoqqortoormiit i Østgrønland er den 9.00.

Et tykt bredbåndskabel ligger på havets bund og forsyner de største grønlandske byer med hurtigt internet.

Grønlands nærmeste nabo er Canada. Der er kun 26 kilometer mellem Grønland og Ellesmere Island i Canada.

8% af befolkningen i Grønland er født i Danmark.

Danmark er verdens 12. største land når man regner Færøerne og Grønland med.

Eksperimentet

Tre af de grønlandske børn spiser. Billedet er taget på feriekolonien Fedgården tæt ved Faxe hvor børnene boede i starten af deres ophold i Danmark. Foto: Allan Moe/Ritzau Scanpix

I 1951 blev 22 grønlandske børn sendt til Danmark som et eksperiment. Man håbede at børnene ville blive rigtig gode til at tale dansk og at de ville lære den danske kultur at kende. Så kunne de som voksne få de vigtigste stillinger i det grønlandske samfund og hjælpe Grønland med at udvikle sig.

Det var Red Barnet der fik ideen til eksperimentet. Grønlandsdepartementet stod for det, og de grønlandske landsråd godkendte det.

Planen var at sende 20 forældreløse børn i alderen 6-7 til Danmark et år, men det var ikke muligt at finde så mange forældreløse børn. Det endte med 22 børn mellem 5 og 9 år. Seks af dem havde mistet begge forældre, mens de øvrige kun havde mistet enten deres mor eller far.

Det har vist sig at de ikke alle sammen vidste hvad det var de sagde ja til. Flere har fortalt at de følte sig presset.

I Danmark boede børnene hos plejefamilier. Efter halvandet år i Danmark vendte 16 af børnene hjem til Grønland. De sidste 6 blev adopteret af deres danske plejefamilier.

Eksperimentets 22 børn på trappen foran børnehjemmet i Nuuk. Foto fra bogen "For Flid og god opførsel" af Helene Thiessen, Milik Publishing

I Grønland kom til de til at bo på et nybygget børnehjem i Nuuk. Da børnene kom til Nuuk, havde de alle glemt hvordan man talte grønlandsk. De havde kun lidt kontakt med deres familier. De fleste fik bare et postkort til jul, og næsten ingen af dem flyttede tilbage til deres familie.

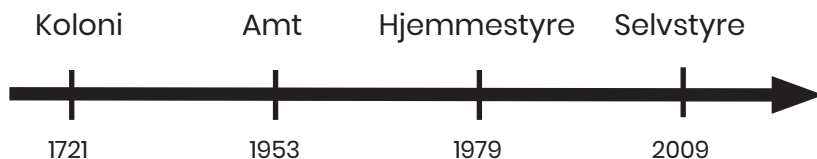
Eksperimentet blev aldrig nogen succes. Som voksne valgte de fleste af børnene at flytte til Danmark. De fleste kom aldrig til at tale grønlandsk igen. Mange af dem fik store problemer i livet – og en af dem begik selvmord.

Vigtige begreber

Hvad er en koloni?

En koloni er et landområde som en anden stat har overtaget – selv om der boede en befolkning der i forvejen.

I dag kalder vi tidspunktet fra 1500 til efter 2. Verdenskrig for kolonitiden. Grønland var formelt set en koloni fra 1721 hvor den danske præst Hans Egede kom til Grønland, og frem til 1953 hvor Grønland blev indlemmet i det danske rige som et amt.

Hvilken styreform havde Grønland dengang?

Det var den danske regering der bestemte over Grønland, og *Grønlands Styrelse* i København sørgede for at gennemføre det som regeringen besluttede. I 1951 skiftede Grønlands Styrelse navn til *Grønlandsdepartementet*.

Grønlænderne havde en lille smule indflydelse. Der var to *landsråd* i Grønland, et i nord og et i syd. I 1952 blev de slået sammen til et. Landsrådene blev ledet af en dansk landsfoged, og de øvrige medlemmer blev valgt af grønlænderne. Landsrådet kunne ikke beslutte noget, men de kunne komme med forslag til den danske regering.

Hvilken styreform har Grønland i dag?

Grønland fik selvstyre i 2009. Det betyder at grønlænderne selv bestemmer over en masse, men ikke det hele. Ligesom vores folketing har Grønland et parlament. Det hedder *Inatsisartut*.

Selvstyret afløste hjemmestyret fra 1979. Den største forskel var at det nu er op til grønlænderne selv at beslutte om Grønland skal være et selvstændigt land.

Ordforklaringer

Grønlands Styrelse: En styrelse er det offentlige organ der sørger for driften og alt det praktiske inden for et bestemt område, her altså alt der havde med Grønland at gøre. I 1951 skiftede styrelsen navn til Grønlandsdepartementet.

Grønlandsdepartementet: Se under Grønlands Styrelse.

Hjemmestyre: Da Grønland fik hjemmestyre, fik det delvis selvbestemmelse i forhold til Danmark. Ansvarsområder som kultur, sundhed, bolig, socialområdet blev hjemtaget i årene efter Hjemmestyrets indførelse i 1979.

Landsfoged: I perioden 1925–50 var landsfoged titlen på de to øverste danske embedsmænd i Grønland. Der var en landsfoged for Sydgrønland og en landsfoged i Nordgrønland.

Landsråd: Et råd der blev oprettet i 1911 i Grønland som rådgav den danske regering. Landsrådet havde ikke magt til selv at tage beslutninger.

Parlament: Et lands lovgivende forsamling som består af politikere der i samarbejde laver landets love.

Red Barnet: International børneorganisation der kæmper for børns rettigheder. Den danske afdeling af Red Barnet blev startet i 1945.

Selvstyre: Afløseren for hjemmestyre. I realiteten betyder hjemmestyre og selvstyre det samme - nemlig delvis selvbestemmelse, men med indførslen af selvstyre i 2009 fik Grønland øgede beføjelse. Fx er det ifølge selvstyreloven op til grønlænderne selv at beslutte sig for en løsrivelse fra Danmark. Desuden blev grønlandsk udpeget som det officielle sprog i Grønland, og det grønlandske folk blev anerkendt som et folk i henhold til folkeretten.

Er du i tvivl om hvordan nogle af de grønlandske navne og ord siges, så gå ind på vores udtalebibliotek på:
sumut.dk/da/dagensgroenland/udtaleordbog